

La carretera Amàlia

SALVADOR - J. ROVIRA

L'any 1827, i a conseqüència de l'aixecament dels malcontents, Ferran VII vingué a Catalunya a examinar, per ell mateix i sobre el terreny, les causes de les inquietuds del país, i repartí la seva estada al Principat entre Tarragona i Barcelona. A la primera ciutat hi estigué en dues ocasions, una del 28 de setembre al 28 d'octubre en què marxà vers València, a fi que la seva presència a Tarragona no dificultés la tasca repressiva encomanada al "Conde de España", i retornà a Tarragona el dia 24 de novembre, un cop enllestides les execucions dels capítostos de la revolta, acompanyat aquest cop per la reina Amàlia; restà en aqueixa ciutat fins el 2 de desembre en què passà a Barcelona on estigué fins el 9 d'abril de 1828.

Ací no ens interessa de tractar de la revolta dels voluntaris reialistes, ni de la repressió que la seguí, i molt menys descriure les jornades tarragonines del sobirà les quals, al dir de Morera i Llauredó, eren prou bucòliques, car Ferran VII destinava "todas las tardes para paseo, comúnmente a pie, con escasa comitiva, por los alrededores de la ciudad, saliendo casi siempre por la puerta de San Antonio dando la vuelta por la muralla alta a fin de contemplar el hermoso panorama del campo de Tarragona, que le extasiaba" (1), sinó centrar-nos en un aspecte positiu, tal volta l'únic, si deixem de banda el decret proteccionista per a la indústria tèxtil, de la permanència de Ferran VII a Catalunya: ens referim a l'autorització i iniciació de la carretera de Tarragona a Reus a la qual, en donà el nom d'Amàlia, en honor a la tercera muller del rei, Maria Amàlia de Saxònia.

La idea d'obrir un camí carreter que, en línia recta, posés en comunicació Reus amb Tarragona no és una novetat de l'any 1827 car vint-i-sis anys abans, concretament el 9 de gener de 1801, el govern de Carles IV havia ordenat, sens dubte com a resultat de la llarga sèrie de pressions entorn del port de Tarragona, que es fes un estudi per tal de veure si era factible la construcció d'un canal (3) que unís Reus amb Tarragona tot i afegint en el manament que, en el supost de no ésser viable la realització, com així succeí, es bastís una carretera, la qual les vicissituds i les conseqüències de la guer-

ra del francès no van permetre de realitzar aleshores.

L'acte de fixar la direcció i donar començament als treballs de la nova via de comunicació tingué lloc el 27 d'octubre de 1827, un jorn abans que el rei emprengués viatge cap a València, i no el dia 25 de novembre, l'endemà de l'arribada de Ferran VII a Tarragona procedent de la ciutat del Túria, com diu l'Emili Morera (5).

La cerimònia a la qual (també en això Morera (6) diu el contrari) no assistí la reina Amàlia, s'inicià a les quatre de la tarda amb l'arribada de Ferran VII i seguiment al pavelló de damasc carmesí, guarnit amb les armes reials, que per a l'ocasió i a la banda dreta del Francolí, tot just a la sortida del pont, havia estat aixecat. Després d'ésser saludat pels membres de la Junta Protectora de les Obres del Port (7), la qual tenia el mèrit d'haver aconseguit el permís reial al respecte, el sobirà i el seu seguici es dirgiren cap al lloc on havia de principiarse la construcció de la carretera (8) i un cop fixada pel rei la delineació de la ruta començà el treball de l'obertura a base de l'esforç de vuitanta penats de l'obra del Port dels quals el notari que aixecà testimoni de l'acte no pogué estar-se de dir que anaven "decentemente vestidos" (9).

La gestió de la nova via de comunicació entre Tarragona i Reus quedà sota la protecció dels capitans generals de Catalunya i encomanada al director, i successors en el càrrec, de les obres del port de Tarragona; calia finançar-la amb els cabals produïts pels arbitris d'aquelles (10).

El fet que la carretera Amàlia fos constituïda com un apèndix del port tarragoní essent la seva construcció i posterior conservació un capítol de més en les despeses postuàries, tingué una gran importància per al desenvolupament econòmic del Baix Camp i del Tarragonès, car a la reducció de distàncies entre Tarragona i Reus, amb el consegüent estalvi de temps que això comportava, s'hi afegí el caràcter franc de la nova via, puix que no essent carretera general "sino de travesía y su objeto el transporte de los productos de la agricultura", el tràfic que hi passés restava alliberat de qualsevol servitud de peatge; tant era així que quan el concessionari dels portatges de Tarra-

gona pretengué traslladar el de la Serafina (11) a un dels caps del pont del Francolí, passat el qual començava la carretera, la Junta Protectora de les Obres del Port reclamà davant la Secretaria d'Estat, la qual li donà la raó en la seva resposta del 3 d'abril de 1828 i reafirmà la total tranquil·litat del camí carreter en construcció (12). Però si algun dubte quedava, tocant als avantatges que la nova ruta podia comportar a ambdues poblacions, la primera guerra carlina s'encarregà de dissipar-lo en convertir la carretera Amàlia en un autèntic cordó umbilical de Reus, mes això mereix un altre article.

Notes:

- (1) Emili Morera i Llauredó, **Tarragona Cristiana**, Tarragona, 1959, vol. V, pp. 401 i següents.
- (2) Reial decret de concessió de la carretera Amàlia, datat a Tarragona el 22 d'octubre de 1827.
- (3) Cal no confondre'l amb el canal de l'any 1805, propulsat pel reusenc Pere Sunyer.
- (4) Arxiu Municipal de Tarragona (AMT), Llib. d'Actes de 1827, vol II, document 350.
- (5) Emili Morera i Llauredó, op. cit., p. 404.
- (6) *Ibidem*, p. 404.
- (7) La componien Antonio Cano de Orbaneja, governador militar i polític de la plaça de Tarragona, Josep Antoni de Castellarnau, Bartomeu Soler, degà del Capítol Catedral de Tarragona, Plàcid de Montoliu Erill i Bru, regidor degà de Tarragona, Domènec Sala, canonge del Capítol tarragoní, Francesc de Cadenas, regidor perpetu, Rafel Sabater, comerciant, i el director de les obres del Port, Vicente Texeiro.
- (8) Estava senyalat per un pedestal amb plint, repeu i capitell toscans, recobert per un arc fet de llozers i flors.
- (9) Arxiu Històric Provincial de Tarragona (AHPT), manuals notariais de Francesc Salas i Soler, 853, f. 137.
- (10) A. H. P. T., manuals notariais de Francesc Salas i Soler, 853, fs. 135-136.
- (11) L'hostal de la Serafina es trobava venint de Reus, a mig quilòmetre de Tarragona.
- (12) A. M. T. Llib. d'Actes de 1828, vol. I, doc. 142.

Hem cregut interessant d'elaborar un estudi sistemàtic de la premsa a Reus, que completi les notícies donades per Gras i Elies. Les diferents publicacions seran analitzades per grups temàtics. Amb la present nota, iniciem la publicació de les referents a medicina. RC DL.

"FULLES CLINQUES" (Després del 1er núm. :)
 «Fulls Clínics»

No fa al·lusió ni a direcció ni a redacció.

Periodicitat: No en té de fixa.
Impremta: Ferrando, editor. Reus, Raval Santa Anna, 35.
Format: 172 x 245 / Caixa: 107 x 188.
Fulls: Variable + 2 cobertes.
 — o o o —

Cronologia

Es comença a publicar pel desembre de 1931 i, sense criteri periòdic fix, surt unes 2 o 3 vegades a l'any. () El darrer núm. data del gener de 1936. El següent núm., que segurament caldria esperar per a l'estiu d'aquell any, no apareix, degut, sens dubte, a l'esclat de la guerra civil que degué dispersar els membres del grup o, almenys, restar-los gran part de llur interès hemerogràfic.

Trets principals de tipografia i impremta

S'empra paper de bona qualitat. A partir del núm. corresponent a maig de 1935 (?) s'utilitza paper "couché".

El nombre dels fulls és variable, segons els números.

Les cobertes, en cartolina monocroma. Usualment eren de color marró, però de vegades es dona el groc pàl·lid i el verd pàl·lid.

Les lletres són grans i clares.

Iconografia

Es nombrosa i molt ben aconseguida. De número en número la qualitat de les fotografies aportades augmenta.

- Tipus de fotografies:**
- anatomo-patològiques.
 - clíniques.
 - radiològiques.

De tant en tant, també es publica algun dibuix de tipus quirúrgic.

Idioma

En català normalitzat. De tant en tant s'observen algunes incorreccions (poques). Es refereixen, especialment a paraules tècniques (). L'explicació, segurament, la trobem en el general desempar en què es trobaren els mots mèdics fins a l'aparició del Diccionari de Medicina d'en Co-rachan, aparegut el juliol de 1936.

També cal remarcar que el nom de la revista ("Fulles clíniques" en el núm. 1)

fou corregit en els números següents pel més ortodox de "Fulls clínics".

Els objectius de la revista

La revista, és fruit de l'entusiasme d'un grup de metges reusencs animats per un intercanvi d'impressions clíniques. No els mou la intenció d'obligar-se a una periodicitat rígida, segons s'apressen a aclarir en llur programa:

"...El primer opuscle sota el nom de FULLES CLINQUES", al qual en seguiran d'altres, sense regular periodicitat..."

Tampoc no els motiven les disquisicions teòriques, que consideren reservades a les grans publicacions d'especialització mèdica, sinó el desig de servir un record dels casos més interessants que es presentin en la clínica quotidiana:

"Aquestes planes s'han de considerar senzillament i simplement com un recull dels fets que contínuament ofereix la clínica amb tot el seu polimorfisme i amb tota la seva exuberància".

Els articles

Són una exposició clara i ordenada d'històries clíniques. Totes elles exposen casos reals de malalts; l'exposició de la història és ordenada: exposició dels símptomes, evolució de la malaltia, antecedents personals i familiars, resultat de les proves complementàries (radiografia i laboratori), diagnòstic diferencial, diagnòstic final, tractament i evolució.

Els articulistes

Col·laboren assíduament a la confecció de la revista, Ibarz, que escriu sobre temes de Cirurgia; Sabater Vallès, sobre fisiologia i malalties de l'aparell respiratori; Cavallé, sobre temes toco-ginecològics; i Olesti, sobre malalties de l'aparell digestiu.

Altres col·laboradors són Grau Barberà (dermatologia, Roig Padró (pediatria)?, Abelló (neurologia), Solanes, Viladrich, Taverna, Escolà, etc...

Destaquen, per la seva importància, les personalitats de Briansó, Tosquelles i Vilaseca en Psiquiatria, i la d'Antoni Oriol i Anguera en Bioquímica.